

Giedrius KUPREVIČIUS

ATVIROS JŪROS VAIKAS

Dviejų veiksmų baletas

Jules Supervielle (1884-1960) novelės “Atviros jūros vaikas” iš rinkinio “L’enfant de la haute mer”(1931) motyvais

Libretas-eksplikacija (1979 – 1997)

Veikia:

MERGAITĖ

JŪRININKAS

JAUNA MOTERIS

DIDŽIOJI BANGA

BŪGNININKAS

TRIMITININKAS

VĒLIAVA

DELFINAI (I,II)

JŪRŲ OŽIAI (I,II)

ŽUVYS (I,II,III grupės)

JŪRŲ AUGALAI

VIENUOLIAI (I-XII); ŽODŽIAI (I-XII)

ŽMONĖS DENYJE:

šokėjai, akordeonistas, styginių kvartetas

PIRMAS VEIKSMAS

Nr.1 - Prologas

Nedidelė muzikinė įžanga-įvadas į tuščioje scenos erdvėje pamažu besiformuojančią gatvę su namais iš kažkada raudonų plytų, permatomą varpinę, skendintį vandenyse sodą, sudužusių stiklų tvorą ir virš jos plaukiančias ŽUVIS. Kas pagimdė šią plaukiančią gatvę, kas tie jūreiviai, tiesę ją atviroje jūroje? Kokiu būdu visa tai laikėsi ant bangų? ŽUVYS sklendo toje erdvėje, tai sulėkdamos, tai vėl išsiskirstydamos iš būrio. Pasirodo žingsniuojanti plaukiančia gatve vieniša MERGAITĖ. Viską nutraukia iš tolumos pasigirdęs didžiulio laivo duslus sirenos balsas.

Nr.2 - Laivas

Iš rūkų išniręs baltas laivas nesuardė plaukiančio miesto, tik suvirpėjo namų sienos, varpinės bokštas, tvorų kontūrai, o baikščios ŽUVYS spruko į gelmes. MERGAITĖ nustebusiomis akimis žvelgė į laivo denį, kuriame bemaž negirdimai kažkas griežė akordeonu, o smuiko garsai priminė motyvą iš Fr.Schuberto kvarteto “Mergaitė ir mirtis”(II d.).Vangiai šoko poros, slankiojo paslaugūs keleivių palydovai. MERGAITĖ nebyliu balsu šūktelėjo jiems, nedrąsiai pamojo ranka, bet denyje niekas į tai neatkreipė dėmesio. Tik TRIMITININKAS, ranka suturėjęs besiblaškantį denyje JŪREIVĮ, pakėlė prie lūpų savąjį trimitą. Bet laivas jau nyko rūkuose.

Nr.3 - Mergaitės šokis

Kas galėtų paguosti, paaiškinti, atsakyti šiam vaikui? Tuomet ŽUVYS sumanė palinksminti MERGAITĖ.

Nr.4,5,6 - **Trys žuvų šokiai**

Judriosios, storosios, spalvingosios...

Nr.7 - **Lopšinė**

Tylaus ŽUVŲ šokio užliūliuota MERGAITĖ užmiega ir pradeda sapnuoti.

Nr.8 - **Sapnas**

Lyg ji žaistų didžiuliame name - vaikų kambaryje, miegamajame, virtuvėje, bibliotekoje. Erdvę užpildo knygos, baldai, indai, vaisiai. Vos spėdama suktis MERGAITĖ gaudo ir bando tvarkyti nepaklusnius DAIKTUS, bet jie neklauso, sprūsta iš jos rankų, kvatoja. Staiga pabudusi MERGAITĖ, tokia vieniša tamsioje erdvėje, su siaubu žvelgia į nebūtį.

Nr.9 - **Vėliava**

Norėdama išblaškyti MERGAITĖS vienatvę ir baimę, kaip pagalbos ir vilties simbolis į stiebą kyla VĖLIAVA. Plaikstosi, kinta. VĖLIAVA (ši vaidmenį atlieka vyras) nedrąsiai šokdina MERGAITĖ. Štai jiedu atsiplėšia nuo žemės, sklando šokyje. MERGAITĖ, dėkodama VĖLIAVA perriša savo ilgu juodu, nurištu nuo kaklo kaspinu.

Nr.10 - **Būgnininkas**

BŪGNININKAS, pratęsdamas VĖLIAVOS pastangas, bando į savo ritminius žaidimus įtraukti MERGAITĖ. Ir jie visi - kas kokį būgną, ar tarškalą nugriebęs, muša, šėlsta. Viską akylai seka DIDŽIOJI BANGA, pasiruošusi perimti MERGAITĖ į savo platų ir galingą glėbį.

Nr.11 - **Didžioji Banga**

Aušta nauja diena. DIDŽIOJI BANGA ir MERGAITĖ šoka savo didįjį *Adagio*.

Nr.12 - **Choralas**

Baugiai žvalgydamasi MERGAITĖ žengia į tą pusę, iš kurios girdisi vis ryškesnis varpų gaudesys. Tai garsai iš Aukštojo Namo. BŪGNININKAS drąsina MERGAITĖ, ir kai ji įžengia į šventyklą, ją apsupa DVYLIKA VIENUOLIŲ. Jie kažką jai aiškina, pasakoja. Galiausiai įnešamas didžiulis odinis kelioninis lagaminas. Palikę jį VIENUOLIAI tyliai pasišalina. Nerimastingu žvilgsniu šią sceną seka DIDŽIOJI BANGA. MERGAITĖ prašo BŪGNININKO padėti jai atidaryti lagaminą, bet BŪGNININKAS atsitraukia. Kai MERGAITĖ vos prisiliečia prie lagamino, viską užlieja tokia stipri ir netikėta šviesos banga, kad akyse aptemsta, ir jūra dundėdama pakyla, skandindama viską savyje.

ANTRAS VEIKSMAS

Nr.13 - **Daiktai**

Išiziebiančioje šviesoje, prie atidaryto lagamino klupo MERGAITĖ. Kiek džiaugsmo! - lagamine tūkstantis žavių daiktų: žaislai, knygos, rūbai, bateliai, net senoviniai perukai, serso ratas su lazdele. Ji siaučia ir linksminasi. Štai jos žvilgsnį patraukia kažkokios fonuotruokos. Ji ilgai mąstydamą žvelgia į vieną iš jų - nejaugi čia ji pati, ir kas tie lyg pažįstami jai žmonės - kukliai apsirengusi JAUNA MOTERIS ir vyriškis JŪREIVIO rūbais. Ar jie jos tėvai? Nebyli pora iš atokiau stebi MERGAITĖ, bet ši juos regi tik nuotraukose. MERGAITĖ “žaidžia” toliau, bet ūmai kažkas ją išgąsdina, ir nuotraukos išsprūsta iš jos rankų. MERGAITĖ beviltiškai sukniumba ant lagamino, akimis ieškodama tų, kurie čia ką tik buvo.

Nr.14 - **Serso**

Paslaugusis BŪGNININKAS siūlo MERGAITEI pažaisti su nedideliu lanku - serso. Duoda ir lazdele ratui ridenti. MERGAITĖ žaidžia. Abejones keičia užsimiršimas, o ši - žngeidumas: kodėl sukasi ratas, kai žemės nėra... Viską stebinti DIDŽIOJI BANGA netikėtai pasiglemžia ratą, ir MERGAITĖS dėmesį patraukia didžiulė knyga - "Gramatika". MERGAITĖ atverčia jos lapus.

Nr.15 - **Gramatika**

Pasirodo DVYLIKA ŽODŽIŲ: lyja?- tylu? - mama? - verkia? - valandų? - girdite? - kada - kodėl - kur - kiek - kas - ką...Žaidimo metu reikia teisingai sudėti žodžių poras. Klausydama muzikos eigos, kuri savotiškai padeda spręsti užduotį, MERGAITĖ taip suporuoja ŽODŽIUS - ŠOKĖJUS: *kada lyja? - kur mama? - kas verkia? - kiek valandų? - ką girdite?..* Ir džiaugiasi. Paskui ji užverčia knygą, ir rašo laiškus, kuriuos meta į jūrą, galvodama, kad taip reikia. Juos išnešioja ŽUVYS.

Nr.16 - **Portretas**

Atsistojusi prieš didžiulį spintos veidrodį MERGAITĖ žvelgia į savo kūną - mažas vaikiškas krūtis, įgrisusias kasytes. Ji išskleidžia ant pečių plaukus - gal tokiu būdu taps vyresnė, o gal pasikeis jūra aplinkui, ir iš jos akių iššoks du grakštūs ir jauni JŪRŲ OŽIAI su putojančiomis barzdomis, ir šoks žaisdami su ja, džiaugdamiesi MERGAITĖS dailumu. Tai, deja, dar labiau pagilino MERGAITĖS liūdesį, nes ir OŽIAI, ir sugūžėję DELFINAI - tik nebylūs jūros gyventojai. Ir vėl, kaip tada, ji išgirdo baltojo laivo sireną.

Nr.17 - **Šauksmas**

Ne, ji turi sustabdyti tą laivą, užlipti ant jo denio, ir viską išsiaiškinti - kodėl ji tokia vieniša, kur jos tėvai, kada ji sugriš. Dešimtys ŽUVŲ skubėjo MERGAITEI į pagalbą Kai baltasis laivas vėl pakibo virš plaukiančios gatvės, MERGAITĖ pridėjo rankas prie burnos, ir iš visų jėgų suriko. Tai buvo kupinas liūdesio ir ilgesio tragiškos būtybės riksmas, savo klaikia *tyla* persmelkęs visą erdvę. Išsprūdo SMUIKININKEI iš rankų smuikas, kurį tuoj pačiuo JŪRŲ OŽIAI, nutilo AKORDEONISTAS, sustingo denyje šokusios POROS. Tiktai TRIMITININKAS pūtė savo nerimastingą motyvą. Iš gedulo kaspino pradėjo vaduotis VĒLIAVA, BŪGNININKAS mušė būgną - visi nerimo, blaškėsi įsisiautusiuose vandenyse.

Nr.18 - **Trikampis**

JŪREIVIS, tas pats, kuris taip netikėtai buvo pasirodęs su JAUNA MOTERIMI (Nr.13-Daiktai), dabar aiškiai matė, girdėjo MERGAITĖ, ir skubėjo link jos, griebdamas ją ir vėl paleisdamas, neišpasakytai džiaugdamasis neįtikėtinu susitikimu atviroje jūroje. Bet atokiau stovinti JAUNA MOTERIS buvo santūresnė. JŪREIVIS, pripuolęs prie jos bando aiškinti, ką regėjęs, bet toji abejingai žvelgia į toli - ji tai žino, ir tik vėliau, suvokusi realybę, ėmė nuoširdžiai myluoti JŪREIVĮ. Vėl sujudo POROS laive, užgrojo AKORDEONISTAS, ir laivas dingo. TRIMITININKAS bandė guosti MERGAITĖ, bet nepagudė.

Nr.19 - **Kvietimas**

Tuomet DIDŽIOJI BANGA, kaskart vis gražesnė ir pilnesnė, pasiglemžusi serso, apgaubė MERGAITĖ savo plačiais vandenimis, o jos gražios akys iš putų buvo kaip tikros. Jau seniai DIDŽIOJI BANGA norėjo padaryti MERGAITEI kažką gero, bet nežinojo kaip. Dabar, kaip tai visuomet daro banga, ji suklypo ant kelių, atsargiai nugramzdino MERGAITĖ į save, ir, pakvietusi mirtį, ketino laikyti tą nelaimingą kūdikį savo glėbyje amžinai. MERGAITĖ nuščiuvo, nurimo, pakluso, suvokė BANGOS ketinimus. Deja! Ji vis išsprūsdavo iš Bangos glėbio, ir nežinia, ko daugiau buvo tame šokyje - meilės, mirties ar beviltiškumo. Vėl sutrimitavo TRIMITININKAS, sumušė į savo būgną BŪGNININKAS, susirinko JŪRŲ AUGALAI ir ŽUVYS, DELFINAI ir JŪRŲ

OŽIAI. Ar jie žinojo, ar jautė, ką regėjo? Ir nepastebėjo, kai išsekusi BANGA, dar kartą pabandžiusi išsviesti MERGAITĘ į paviršių, sukniubo, išblėso. MERGAITĖ, pagavusi JŪRŲ OŽIŲ svaidomą smuiką, begalinės vienatvės apimta, palietė jo stygas.

Nr.20 - Valsas

Scenos priekyje, lydima motyvo iš Fr.Schuberto kvarteto, nedrąsiai šoka MERGAITĖ. Ji ir nenujautė, kad buvo pagimdyta vieno, kažkada netekusio savo dukters jūreivio vaizduotėje, ir pasmerkta amžinam gyvenimui atviroje jūroje. VĒLIAVA pagaliau išsivadavo iš juodo raiščio, sukľuso, o išvydusi šokančią MERGAITĘ - sustingo. Ji atsargiai prisilietė prie MERGAITĖS, plačiai išskleidė savo vėliavišką skraistę, tokiu būdu lyg saugodama šią mažą sielą, ir tikėdama jos išsigelbėjimu. Juodas kaspinas liko VĒLIAVOS rankose, ir mes nežinome, kada jis iš jų iškris. TRIMITININKAS pūtė savo trimitą, BŪGNININKAS beldė nerimastingas treles, vis tikėdamiesi, kad juos išgirs...

*Mano Tėvo namuose daug buveinių.
Jeigu taip nebūtų, argi būčiau pasakęs:
“Einu jums vietos paruošti!”?
Jn 14,2*